

"Ehl-i hidayetin ölmesiyle semâvât ve arz, onların cenazeleri üstünde ağlıyorlar, firaklarını istemiyorlar. Çünkü ehl-i iman ile bütün kâinat alâkadardır, ondan memnundur." Bu her zaman oluyor mu?

Şüphesiz dünya bir imtihan meydanıdır ve adetullah gereği, gaybi âlemlerin içindeki sırlar ve işleyişler bir perde ile perdelidir. Şayet öyle olmamış olsa idi, bütün insanlar imana mecbur kalırlardı ve imtihanın sırrı bozulurdu. Bu yüzden Allah gaybi âlemlerin üzerine sebepleri tenteneli bir perde gibi sermiş ve insanları bununla imtihan etmektedir.

Allah akla kapı açar, ama bedihi deliller ile iradeyi de icbar ile zorlamaz. İmtihan gereği nazari bir ayar çeker.

Aklı ve iradeyi teslime mecbur edecek derecede delilin açık ve zorlayıcı olması, imtihan açısından mümkün değildir. Allah imtihan gereği kâinatı, Kur'an'ı ve mucizeleri böyle bir açıklıkta ve zorlayıcı şekilde deliller ile dizayn etmiştir. Yani insan kendi hür iradesi ile hakkı ve batılı ayırt edip, kendi tercih ve kemalatını ortaya koyabilmesi için deliller bedihi değil nazari tanzim edilmiştir.

Nazarî: Akla kapı açıp iradeyi elden almayacak derecedeki delillere verilen bir isimdir. Yani Allah hem mucizelerde hem kâinatta hem de Kur'an'da getirmiş olduğu delilleri öyle bir şekilde dizayn etmiş ki, ne akla kapalı ne de iradeyi teslime mecbur edecek kadar açık bir şekildedir.

İnsanların bir kısmı kâinata ve Kur'an'a, *iman ve hidayet dikkati ve nazarı ile baktığı zaman*, elmas ve zümrütler değerinde deliller ile donatılmıştır; her bir zerresi ve her bir harfinde bin mucize tezahür ediyor.

Aynı kâinat ve Kur'an'a, *dalalet ve küfür nazar ve dikkatsizliği ile bakıldığı zaman*, kuru ve çorak bir arazi gibi duruyor; hiçbir yerinde ve köşesinde hakkaniyetine dair bir ispat bulamıyorlar.

Sema ya da güneşin ehli küfre hiddet, ehli imana da sevgi beslemesine bu mülâhaza ile bakılmalıdır. Yoksa her ehli imana hürmet edip her ehli küfre de hiddet etse, imtihan sırrı bozulur ve insanların değeri anlaşılmaz.